

Wiadomości o rodzinie Wincentego Konstantego Kalinowskiego w świetle zapisów w księgach kościelnych

Wstęp

Inspiracją do zatrzymania się przy postaci Konstantego Kalinowskiego był pomnik powstały przy kościele pw. Wniebowzięcia NMP w Wilnie, którego głównym pomysłodawcą był o. Marek Adam Dettlaff, franciszkanin z Wilna. 24 marca 2024 roku został odsłonięty pomnik przedstawiający figury czterech powstańców: Konstantego Kalinowskiego (klęczący), Zygmunta Sierakowskiego, Tytusa Jakuba Dalewskiego i franciszkanina z klasztoru wileńskiego. Wspomniany pomnik powstańców poświęcił Dariusz Trijonis, biskup pomocniczy Diecezji Wileńskiej. Pierwszy takiego rodzaju pomnik w Wilnie, pięknie wpisał się w to miejsce, gdzie przed ponad 160 laty przy figurze Matki Bożej Powstańcy ślubowali Bogu walkę o wolność i suwerenność Ojczyzny. Projekt „Upamiętnienie Powstania Styczniowego w Wilnie” został dofinansowany przez Fundację „Polska Fundacja Narodowa”. Autor rzeźb Tomasz Sobisz, profesor Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, wykonał figury z brązu, jak sam zaznaczył: „na podstawie zachowanych badań rycin, które pozwoliły na odzwierciedlenie twarzy bohaterów”². Poniższa fotografia przedstawia Konstantego Kalinowskiego wraz z towarzyszami w momencie składania przysięgi (Fot. 1).

Tak się złożyło, że Konstanty Kalinowski i autor tego artykułu pochodzą z tej samej parafii rzymskokatolickiej pw. Św. Michała

¹ <https://orcid.org/0009-0008-8122-6867>

² <https://franciszkanie.gdansk.pl/wydarzenia/z-zycia-prowincji/w-wilnie-powstanieco-pomnik-powstancow-styczniowych/> [dostęp: 15.06.2024].

Fot. 1. Na pierwszym planie klęczy Konstanty Kalinowski.

Źródło: prywatne zbiory autora.

Archaniola, później pw. Przemienienia Pańskiego w Jałówce. Jest to miejscowości, która otrzymała prawa miejskie w 1545 roku, nadał je król Zygmunt Stary. Ta przepiękna miejscowość dzisiaj znajduje się w Polsce, na Podlasiu, w gminie Michałowo, przy granicy z Białorusią.

Po Powstaniu Styczniowym kościół w Jałówce zamknięto, a miasteczko utraciło prawa miejskie jako karę za pomoc powstańcom i udział mieszkańców w zrywie narodowym.

Przyjrzyjmy się rodzinie Kalinowskich, która osiedliła się w Mostowlanach i rozpoczęła działalność gospodarczą na tym terenie. Miejscowość Mostowlany w województwie podlaskim, gminie Gródek stała się „małą Ojczyzną” przyszłego bohatera Powstania Styczniowego Konstantego Kalinowskiego.

W czterech rozdziałach zostaną przedstawione koleje losów rodziny Kalinowskich. W rozdziale „Przodkowie” zostaną wymienieni dziadkowie i pradziadkowie Konstantego Kalinowskiego. Rozdział drugi zawiera informacje o jego najbliższym rodzeństwie. W trzecim rozdziale są podane informacje o nowym miejscu zamieszkania Kalinowskich i przyjściu na świat kolejnych dzieci, urodzonych w drugim małżeństwie. Ostatni rozdział wnosi nieco informacji o samym bohaterze i jego tragicznym losie. Autor poleca piękną ekspozycję wirtualną pt. „Wystawa genealogii Kalinowskich”³, opracowaną przez Neringę Češkevičiūtė (Wilno 2018). Można tam odszukać wiele ciekawych dokumentów dotyczących Konstantego Kalinowskiego.

Przodkowie

Szymon, syn Stefana i Teresy z Dobrowolskich Kalinowskich, mieszkał w Mostowlanach, miał brata Jerzego i cztery siostry: Felicjanę, Antoninę, Anastazję i Katarzynę.

Jerzy Kalinowski, który mieszkał na terenie sąsiedniej parafii porozowskiej, w dn. 5 lutego 1835 r., w wieku 37 zawarł związek małżeński z Eleonorą Fuksiewicz z domu Choroszewicz z parafii łyskowskiej. Była ona córką Wojciecha i Katarzyny Wojciecha z domu Trzeciak. Ślub odbył się w kościele parafialnym w Łyskowie⁴.

Felicjanna Kalinowska w 1823 r. zawarła związek małżeński z Ignacym Szostakiewiczem. W metryce ich ślubu zapisano: „Miaściczko Mostowlany. 29 czerwca 1823 r. Ignacy Szostakiewicz młodzian i Felicjanna Kalinowska panna. Szlachta. Ks. Antoni Stanielewicz administrator kościoła jałowskiego. Świadkowie: Augu-

³ *Wystawa genealogii Kalinowskich*, opracowała Neringa Češkevičiūtė, Wilno 2018, <https://virtualios-parodos.archyvai.lt/lt/virtualios-parodos/34/18631864-m-sukilimo-didziavyriai-lvia/exh-397/konstantinas-kalinauskas-jaska-gaspadorius-nuo-vilniaus/case-2196> [dostęp: 9.09.2024].

⁴ *Księga metryk ślubnych kościoła parafialnego łyskowskiego 1835, nr aktu 5, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 46, k. 22v.*

styn Lang-Symon Kalinowski i Antoni Załajewski. Szlachta”⁵. W tej krótkiej notatce jest mowa o świadkach ślubu i o kapłanie udzielającym ślubu, natomiast nie ma informacji na temat rodziców małżonków.

Siostra Szymona, Antonina Kalinowska, w dn. 1 sierpnia 1826 r. zawarła związek małżeński z Antonim Kundziczem, oboje byli stanu szlacheckiego. Świadcami na ich ślubie byli: Józef Kundzicz, Michał Rogowski i Jerzy Kalinowski⁶. Małżonkowie mieszkali w okolicy Wierobje. Z tego małżeństwa w dn. 2 grudnia 1835 r. urodził się syn Antoni Aleksander Kundzicz, który został ochrzczony w kościele jałowskim 3 grudnia 1835 r.⁷ Antoni Kundzicz, mąż Antoniny Kalinowskiej, zm. 18 czerwca 1864 r. w wieku 70 lat pozostawił⁸.

Trzecia siostra Szymona, Anastazja, w 1830 r. zawarła związek małżeński z Maciejem Bykowskim. Zapis ślubny tak relacjonuje to wydarzenie: „Nr aktu 52. Roku Pańskiego 1830 miesiąca listopada 23 dnia w kościele parafialnym rzymsko katolickim jałowskim po wysłanych trzech zapowiedziach pierwszej dnia 19, drugiej dnia 16, trzeciej zaś 21 miesiąca listopada w przytomności ludu na nabożeństwo zgromadzonego. Urodzonych Macieja Bykowskiego kawalera lat 24 z okolicy Szacił parafii szudziałowskiej, z Anastazją Kalinowską panną lat 20 z Mostowlan parafii jałowskiej, po ścisłym obustron na piśmie uczynionym o przeszkodach do małżeństwa egzaminie i po nie odkryciu z nich żadnej niemniej powiadomieniu

⁵ *Metryki zaślubionych parafii jałowskiej w dekanacie i powiecie wolkowskim. Roku 1823 od dnia 1 stycznia do ostatniego grudnia*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 17, k. 108.

⁶ *Metryki zaślubionych parafii jałowskiej w dekanacie i powiecie wolkowskim. Roku 1826 od dnia 1 stycznia do ostatniego grudnia*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 16, k. 3.

⁷ *Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1835, nr aktu 122*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 46, k. 17.

⁸ *Выписи метрической книги Яловской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умершихъ. Съ 1 числа месяца января 1864 года*, nr aktu 46, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 86, k. 597.

przez nowożeńców na takowy wzajemnej zgodzenia się znakami zewnętrznymi wrazonego. Urodzonych Jana i Magdaleny z Roszkowskich Bykowskich ślubnych małżonków syna, z urodzonych Stefana i Teresy z Dobrowolskich Kalinowskich ślubnych małżonków córką, przez słowa czas terażniejszy oznaczające związkiem małżeńskim połączył i ich w obliczu Kościoła uroczyste pobłogosławił przy wiary godnych świadkach na ten cel mianowicie użytych urodzonych Arona Roszkowskiego i Onufrego Borowskiego, i w przytomności wielu innych zgromadzonych”⁹.

Czwarta siostra Szymona, Katarzyna, w dn. 25 września 1832 r. zawarła związek małżeński z Wiktorem Korzątkowskim. Zapis ślubny głosi: „Urodzony Wiktor Korzątkowski lat 20, kawaler z parafii Wielka Brzostowica syn Mikołaja i Magdaleny Pisarzewskiej Korzątkowskich, zawarł związek małżeński z Katarzyną Kalinowską lat 19, panną z miasteczka Mostowlan córką Stefana i Teresy z Dobrowolskich Kalinowskich. Świadkowie urodzeni Mikołaj Kamiński i Jerzy Kalinowski”¹⁰.

Wszyscy członkowie rodziny Szymona, brat i cztery siostry, zawarli związki małżeńskie z przedstawicielami szlachty.

Ojciec Szymona, Stefan Kalinowski, zm. 8 kwietnia 1828 r. w wieku 85 lat w Mostowlanach. Zapis metryki śmierci głosi: „[Nr aktu 48] Roku Pańskiego 1828 miesiąca kwietnia 13 dnia w miasteczku Mostowlanach umarł sławetny Stefan Kalinowski żonaty, ze starości, opatrzony świętymi sakramentami. Sławetnej Teresy z Dobrowolskich Kalinowskich pozostałej wdowy małżonka mający od urodzenia lat 85 kościoła jałowskiego parafianin, zostawił po sobie dzieci sześcioro: Szymona, Jerzego, Antonina, Felicjanna, Anastazja i Katarzyna. Które zwłoki od J.X. Antoniego Staniele-

⁹ *Metryki zaślubionych parafii jałowskiej w dekanacie i powiecie wołkowyskim. Roku 1830 od dnia 1 stycznia do ostatniego grudnia*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 37, k. 199.

¹⁰ *Księga metryk ślubnych kościoła parafialnego rzymskokatolickiego jałowskiego w dekanacie i powiecie wołkowyskim od 1 stycznia do ostatniego grudnia 1832 roku*, nr aktu 34, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 39.

wicza proboszcza kościoła parafialnego jałowskiego tegoż roku miesiąca kwietnia 16 dnia pogrzebione zostały na publicznych parafialnych mogiłkach za miastem”¹¹.

Pojawia się pewien problem związany z zapisem dotyczącym stanu społecznego Stefana Kalinowskiego. Z metryki wynika, że był on „stanu sławetnego”. Taki stan społeczny zapisywano w przypadku mieszczan. Mostowlany były miasteczkiem, ale tu z pewnością chodzi o to, że ojciec Szymona w porę nie udowodnił swego pochodzenia w urzędzie carskim i został zdegradowany. Dzięki dużej zaradności syna, który zdobył majątek, udało się przywrócić szlachectwo. Sam fakt ożenków wszystkich Kalinowskich świadczy o posiadaniu szlachectwa. W Mostowlanach i w okolicznych wsiach występowało nazwisko „Kalinowski”, ale nie była to rodzina Szymona, ci inni Kalinowscy byli stanu chłopskiego i tak ich zapisywano w księgach kościelnych.

Rodzina – pierwsza żona Szymona Kalinowskiego

Mostowlany – obecnie wieś w Polsce, położona w województwie podlaskim, w gminie Gródek. W 2015 r. odsłonięto tu pomnik Konstantego Kalinowskiego, aby upamiętnić bohatera Powstania Styczniowego, a zarazem wielkiego syna tej ziemi. We wsi znajduje się prawosławna cerkiew pw. św. Jana Teologa z 1862 r.¹²

Szymon Kalinowski był dzierżawcą dóbr Mostowlany i tam w 1835 r. założył fabrykę płótna. W 1840 r. w fabryce działało 12 warsztatów. Wartość produkcji była wysoka, wynosiła 10 tys. rubli rocznie¹³. W okolicy nie było innego, podobnie dobrze prosperującego fabrykanta.

¹¹ *Wypisy metryk pogrzebowych kościoła parafialnego jałowskiego z filii narewską z roku 1828*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 32, k. 11.

¹² <https://pl.wikipedia.org/wiki/Mostowlany> [dostęp: 15.06.2024].

¹³ Mironowicz Antoni, *Mostowlany nad Świsłoczą*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne”, 2012, nr 37, s. 223.

Szymon Kalinowski założył rodzinę w 1830 r. W dn. 18 listopada 1830 r. w kościele parafialnym w Jałówce wziął ślub z Weroniką z Rybińskich. Weronika (ur. 1809 r.) w czasie zawierania związku małżeńskiego miała 21 lat, natomiast Szymon (ur. 1796 r.) miał zaś 34 lata. Fotografia zapisu chrztu Weroniki Rybińskiej jest umieszczona w Aneksie 1 (Fot. 2).

W metryce chrztu Weroniki Rybińskiej jest dość zwięźle napisane: „Borowszczyzna. Parafia Szudziałowo. Weronika Rybińska córka WJP Macieja Rybińskiego i Ludwika ur 25 listopada 1809 r. chrzestni: De Ramer Franciszek i WJP Maria Terpiłowska”¹⁴.

Rodziny Weroniki – to szlachta z Borowszczyzny w parafii szudziałowskiej. Na podstawie nazwisk rodziców chrzestnych można wnioskować, że utrzymywała bliskie relacje z sąsiadami stanu szlacheckiego.

Fotografia zapisu metryki ślubu Szymona Kalinowskiego i Weroniki Rybińskiej znajduje się w Aneksie 1 (Fot. 3).

W księdze metryk ślubnych parafii jałowskiej podane są następujące informacje: Miasteczko Mostowlany [miejsce zamieszkania nowożeńców], 18 listopada [dzień i miesiąc ślubu], „Symon Kalinowski młodzieniec i Weronika Rybińska panna, szlachta” [imiona zaślubionych], ks. Antoni Stanilewicz, administrator kościoła jałowskiego [imię kapłana ślub dającego] oraz JP Andrzej Ogielba, JP Michał Rogowski i JP Bartłomiej Zublewicz [imiona świadków ślubu]¹⁵.

Budzi zainteresowanie dość ważny szczegół. Rodzi się pytanie, dlaczego ślub nie odbył się w parafii panny młodej, tak jak było to w zwyczaju? Powody mogą być różne, np. względy ekonomiczne.

¹⁴ *Kopia metryk chrzestnych parafii szudziałowskiej od dnia 15 listopada 1809 roku*, k. 97, <https://skanoteka.genealodzy.pl/index.php?op=pg&id=3227&se=&sy=1809&kt=1&plik=001.jpg&zoom=3> [dostęp: 02.04.2024].

¹⁵ *Metryki zaślubionych dekanatu wołkowyskiego z roku 1823, Metryki zaślubionych parafii jałowskiej w dekanacie i powiecie wołkowyskim roku 1823 od dnia 1 stycznia do ostatniego grudnia*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 16, k. 108v.

Pan młody był bogaty, a panna młoda mogła mieć dobre pochodzenie, ale nie była zamożna. Być może były też inne powody.

Dzieci

Rodzina – to mąż, żona i dzieci. Rozpoczyna się czas, kiedy młode małżeństwo, zgodnie z tradycją swych przodków, chce przedłużyć swój ród. W czasie wspólnego pożycia małżeńskiego w rodzinie Szymona i Weroniki Kalinowskich rodziły się dzieci. Większość z nich umierała w dość wczesnym wieku. Wiek XIX – to czasy, kiedy medycyna stała na dość niskim poziomie. Skromne warunki mieszkaniowe, brak higieny sprzyjały rozprzestrzenianiu się różnego rodzaju chorób.

1. Maciej Kalinowski

Pierworodnym synem Szymona i Weroniki Kalinowskich był Konrad Maciej Kalinowski. Urodził się niecałe dwa lata po ślubie. Cyfrą arabską będą numerowane kolejne rodzące się dzieci i pod imieniem dziecka będą zamieszczane ich metryki.

Fotografia zapisu metryki chrztu pierworodnego dziecka u Szymona i Weroniki Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 4).

Zapis metryczny podaje: „Nr aktu 105. Wieś Mostowlany. Konrad Maciej, syn Szymona Kalinowskiego i Weroniki Rybińskiej, szlachetni. Chrzestni: Szymon Krukowski, Tekla [...]chowska”¹⁶. Konrad Maciej przeżył 17 lat, zmarł 9 maja 1841 r., jak zapisano w metryce pogrzebowej, „z konwulsji”¹⁷.

¹⁶ *Metryki urodzonych dekanatu wołkowyskiego z roku 1825, Metryki narodzonych parafii jałowskiej w powiecie wołkowyskim od dnia 1 stycznia do ostatniego dnia grudnia 1825 roku*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 21, k. 83v.

¹⁷ *Wypisy metryk chrzestnych, ślubnych i pogrzebowych kościołów rzymskokatolickich dekanatu wołkowyskiego za rok 1841, Wypisy metryk pogrzebowych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1841*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 62, k. 45.

2. Stefan Józef Kalinowski

Po kolejnych dwóch latach od narodzin pierwszego dziecka w rodzinie Szymona i Weroniki Kalinowskich przychodzi na świat drugie dziecko – Stefan Józef Kalinowski. Tym razem dziecko zostaje ochrzczone w cerkwi unickiej w Mostowlanach. Fakt chrztu zostaje zapisany w księdze chrztów parafii rzymskokatolickiej w Jałówce. Taka była praktyka. Nie jest to odosobniony przypadek, kiedy prezbiter cerkwi unickiej chrzci dziecko z rodziny katolickiej i fakt chrztu jest zapisany w księgach parafialnym kościoła rzymskokatolickiego. Mogło to być podyktowane faktem bliskiej odległości cerkwi unickiej mostowlańskiej od dworu, w którym mieszkali Kalinowscy.

Fakt narodzin drugiego dziecka Kalinowskich tak relacjonuje metryka kościelna: „Nr aktu 92. Roku Pańskiego 1829 miesiąca września 5 dnia w cerkwi mostowlańskiej greko unickiej ochrzczone z świętych olejów niemowlę imionami Stefan Józef od ks. Skabałłowicza parocha cerkwi ciecierowskiej, z wody zaś ochrzczone w roku 1827 miesiąca maja 24 dnia od ks. Szymona Krukowskiego plebana. Trzymali do chrztu ks. Szymon Krukowski paroch cerkwi mostowlańskiej z urodzoną Apolonią Zaniewską panną”¹⁸. Fotografia zapisu metryki chrztu drugiego dziecka Szymona i Weroniki Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 5).

Znamienne jest, że rodzicami chrzestnymi dzieci Kalinowskich były osoby duchowne.

3. Norbert Kalinowski

Po kolejnych dwóch latach od urodzenia drugiego dziecka w rodzinie Kalinowskich rodzi się kolejny syn, Norbert.

Tak podaje nam księga chrztów parafii jałowskiej: „Nr aktu 93. Ur 23 maja 1829. Roku Pańskiego 1829 miesiąca września 5 dnia w cerkwi mostowlańskiej greko unickiej ochrzczone z świętych olejów niemowlę imieniem Norbert od ks. Eliasza Skabałłowici-

¹⁸ *Księga metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1829*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 33, k. 17.

cza parocha cerkwi ciecierowskiej z wody zaś ochrzczono miesiąca maja dnia od ks. Szymona Krukowskiego parocha cerkwi mostowlańskiej. Trzymali do chrztu urodzony Mikołaj Kamiński z urodzoną Izabelą Niemczynowską, asystowali urodzony Jan Głowacki z urodzoną Zofią Namietkiewiczową panną”¹⁹. Fotografia zapisu metryki chrztu trzeciego dziecka Szymona i Weroniki Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 6).

Norbert zmarł 13 listopada 1830 r. „na suchoty”, został pochowany na cmentarzu parafialnym grekokatolickim w Mostowlanach przez tamtejszego proboszcza²⁰.

4. Jerzy Kalinowski

Czwartym z kolei dzieckiem Kalinowskich był Jerzy.

Czwartego syna Kalinowskich ochrzcił zaprzyjaźniony z rodziną ks. Wysikerski, proboszcz unicki z Jałówki. Tak zostało to zapisane w księdze chrztów: „Nr aktu 40. Roku Pańskiego 1831 miesiąca kwietnia 11 dnia, w jałowskim rzymskokatolickim parafialnym kościele ochrzczono z świętych olejów niemowlę imieniem Jerzy od ks. Jana Wysikerskiego proboszcza cerkwi jałowskiej. Urodzonych Szymona i Weroniki z Rybińskich Kalinowskich ślubnych małżonków syn tegoż roku, miesiąca kwietnia dnia [10] w Mostowlanach narodzony. Trzymali do chrztu ks. Szymon Krukowski proboszcz cerkwi mostowlańskiej z urodzoną Katarzyną Kalinowską panną”²¹. Fotografia zapisu metryki chrztu czwartego dziecka Szymona i Weroniki Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 7).

¹⁹ *Księga metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1829*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 33, k. 17v.

²⁰ *Metryki umarłych kościoła parafialnego jałowskiego w dekanacie i powiecie wołkowyskim od 1 stycznia do ostatniego grudnia 1830*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 38, k. 295v.

²¹ *Księga metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1831*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 37, k. 11.

Jerzy zmarł (zapisany jako Grzegorz) 21 października 1832 r. z powodu wrzodu. Pochowany został na cmentarzu parafialnym w Jałównce²².

5. Wiktor Otton Kalinowski

Kolejnym, już piątym, synem w rodzinie Kalinowskich był Wiktor Otton.

Piąte dziecko Kalinowskich ochrzcił proboszcz rzymskokatolicki z Jałówki. Oto zapis chrztu: „Nr aktu 43. Roku Pańskiego 1833 miesiąca kwietnia dnia 13 w jałowskim rzymsko katolickim parafialnym kościele ochrzczono ze świętych olejów niemowlę imionami Wiktor Otto od WJX Antoniego Stanilewicz proboszcza tegoż kościoła. Urodzonych Szymona i Weroniki z Rybińskich Kalinowskich ślubnych małżonków tegoż roku miesiąca kwietnia 9 dnia w Mostowlanach narodzony syn wieczorem. Trzymali do chrztu urodzony ks. Symeon Krukowski paroch mostowląński z Ewą Bortkiewicz małżonką”²³. Fotografia zapisu metryki chrztu piątego dziecka u Szymona i Weroniki Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 8).

Ojcem chrzestnym Wiktora był ks. Symeon Krukowski, proboszcz unicki z Mostowlan.

Wiktor zmarł 25 października 1862 r. w folwarku Jakuszówka, w wieku 29 lat na gruźlicę, zaopatrzony świętymi sakramentami²⁴. Wiktor był znanym historykiem i bibliofilem²⁵.

²² *Metryki umarłych kościoła parafialnego jałowskiego w dekanacie i powiecie wolkowyskim od 1 stycznia do ostatniego grudnia 1832*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 39, k. 295v.

²³ *Księga metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1833*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 46, k. 10v.

²⁴ *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умершихъ. Съ 1 числа месяца января 1862 года*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 84, k. 645v.

²⁵ https://pl.wikipedia.org/wiki/Konstanty_Kalinowski [dostęp: 20.06.2024].

6. Feliks Jan Kalinowski

Kolejnym synem w rodzinie Szymona i Weroniki Kalinowskich był Feliks Jan.

W księdze parafialnej tak zapisano: „Nr aktu 69. Ur 20 czerwca 1834 r. Roku Pańskiego 1834 miesiąca czerwca 21 dnia w mostowlańskiej greko-unickiej parafialnej cerkwi ochrzczono z świętych olejów niemowlę imionami Feliks Jan, od księdza Szymona Krukowskiego paroch tejże cerkwi. Trzymali do chrztu urodzony Faustyn Niemczynowski z urodzoną Marianną Szczęsnowiczową, ks. Feliks Bruszewski filialista rudawski z urodzoną Izabelą Niemczynowską, urodzony Maciej Szczęsnowicz z urodzoną Anną Niemczynowską”²⁶. Fotografia zapisu metryki chrztu szóstego dziecka Szymona i Weroniki Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 9).

Feliks zmarł 13 sierpnia 1840 r., pochowany został w Jałówce na cmentarzu parafialnym. Jako przyczynę śmierci podano: „z wrzodu”²⁷.

7. Marianna Teresa Kalinowska

Siódmym dzieckiem w rodzinie Szymona i Weroniki Kalinowskich była pierwsza córka Marianna Teresa.

Zapis chrztu Marianny Teresy: „Nr aktu 100. Ur. 8 września 1836 r. we wsi Mostowlany. Roku Pańskiego 1836 miesiąca września 15 dnia w jałowskim rzymskokatolickim parafialnym kościele ochrzczono z świętych olejów niemowlę imionami Marianna Teresa od ks. Jakuba Kraszewskiego administratora tegoż kościoła. Trzymali do chrztu urodzony Józef Wojciechowski, z urodzoną Pauliną Kliwaszewską. Asystowali zaś urodzony Józef Macieje-

²⁶ *Wypisy metryk chrestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1834*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 47, k. 14.

²⁷ *Metryki umarłych kościoła parafialnego jałowskiego w dekanacie i powiecie wołkowskim od 1 stycznia do ostatniego grudnia 1840*, LVIA, f. 604, ap. 62, b. 39, k. 46.

wicz z urodzoną Marianną Szczęsnowiczową. Niemniej, ks. Feliks Brulewski z urodzoną Emilią Maciejewiczówną²⁸.

Fotografia zapisu metryki chrztu siódmego dziecka Szymona i Weroniki Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 10). Chrzestnych było czworo. Mogło to wiązać się z tym, że przyszła na świat pierwsza dziewczynka.

Marianna zmarła 26 września 1836 r., jak zapisano: „z wrzodu”²⁹.

8. Wincenty Konstanty Kalinowski

W rodzinie Szymona i Weroniki Kalinowskich ósmym z kolei dzieckiem jest Wincenty Konstanty Kalinowski. Posiada on metrykę chrztu świętego z wody, a drugi zapis odnosi się do dopełnienia chrztu świętego, czyli z olejów świętych. Przy dopełnieniu chrztu z olejów Wincenty Kalinowski otrzymał drugie imię Konstanty, z którym przejdzie do historii.

Zapis chrztu świętego z wody jest dość krótki. To mogło świadczyć o dość słabym stanie zdrowia dziecka. Oto zapis: „Nr aktu 22. Roku Pańskiego 1838 miesiąca lutego 6 dnia w jałowskim rzymsko-katolickim parafialnym kościele ochrzczono z wody niemowlę Wincentego, od ks. Franciszka Korzeniowskiego wikarego tegoż kościoła.

Urodzonych Szymona i Weroniki z Rybińskich Kalinowskich ślubnych małżonków syn tegoż roku miesiąca stycznia dwódnastego pierwszego dnia wieczorem w tej parafii w majątności Mostowlanach narodzony.

Trzymali do chrztu urodzony Bogusław Suzin, z urodzoną Marjanną Maciejewiczówną panną³⁰.

²⁸ *Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1834*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 49, k. 16v.

²⁹ *Metryki umarłych kościoła parafialnego jałowskiego w dekanacie i powiecie wołkowyskim od 1 stycznia do ostatniego grudnia 1836*, LVIA, f. 604, ap. 54, b. 39, k. 9.

³⁰ *Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1838*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 58, k. 10v.

Fotografia zapisu metryki chrztu ósmego dziecka Szymona i Weroniki Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 11).

Dziecko musiało nieco okrzepnąć, nabrać sił, wtedy przywieziono je jeszcze raz do kościoła, aby dopełnić obrzędu. Poniżej zapis o dopełnieniu chrztu świętego Wincentego Kalinowskiego.

Taki zapis widnieje w akcie dopełnienia chrztu świętego: „Nr aktu 49. Roku Pańskiego 1838 miesiąca kwietnia 4 dnia w jałowskim rzymsko-katolickim parafialnym kościele dopełnionym został s[akrament] chrztu obrządek nad dziecięciem imionami Wincenty Konstancy przez ks. Franciszka Korzeniowskiego wikarego tegoż kościoła.

Urodzonych Szymona i Weroniki z Rybińskich Kalinowskich ślubnych małżonków synem, tegoż roku miesiąca stycznia dwódnastego pierwszego dnia wieczorem narodonym i dnia szóstego miesiąca lutego przez tegoż ks. Franciszka Korzeniowskiego z samej tylko wody ochrzczonym.

Trzymali do tego obrzędu ks. Antoni Kotkiewicz administrator kościoła parafialnego jałowskiego STM [świętej teologii magister] kapelan gimnazjum swisłockiego z Patronelą urodzonego Konstantego Krukowskiego małżonką. Asystowali zaś WJP Ferdynand Jancewicz porucznik pułku nowojarmołńskiego i kawaler z urodzoną Emilią Maciejewiczówną panną nie mniej urodzony Konstanty Krukowski z Elżbietą urodzonego Kazimierza Szymańskiego małżonką”³¹.

Fotografia zapisu metryki chrztu z olejów świętych Wincentego Konstantego Kalinowskiego została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 12).

Widzimy, że w czasie dopełnienia chrztu świętego Wincenty Kalinowski otrzymuje drugie imię Konstancy. Do chrztu trzymał go sam administrator kościoła w Jałówce, obecna była dość liczna asysta innych zaproszonych gości.

³¹ *Wypisy metryk chrestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1834*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 58, k. 13.

Białoruski historyk Jazep Januszkiewicz zajmował się badaniem wspomnianych metryk chrztu Konstantego Kalinowskiego. Podaje on, że jako pierwszy zajmował się badaniami metryk chrztu Kalinowskiego ks. Adam Stankiewicz³².

9. Mieczysław Kalinowski

Kolejnym, już dziewiątym, dzieckiem w rodzinie Szymona i Weroniki Kalinowskich był syn Mieczysław.

Oto zapis metryki Mieczysława Kalinowskiego: „Nr aktu 66. Roku Pańskiego 1840 miesiąca maja 20 dnia w jałowskim rzymsko katolickim kościele ochrzczono ze świętych olejów niemowlę imieniem Mieczysław od ks. Erazma Selinga [franciszkanin] wikariusza tegoż kościoła. Urodzonych Szymona i Weroniki z Rybińskich Kalinowskich ślubnych małżonków roku i miesiąca tychże, 17 dnia z wieczora w tej parafii we dworze Mostowlany zrodzony. Trzymali do chrztu urodzeni Szymon Jeholnicki z Teresą Niemczynowiczówną panna”³³.

W metryce śmierci jest zapisany jako Władysław, zmarł 1 sierpnia 1848 r. w wieku 8 lat, „od żołądka”. Pochowany został na cmentarzu parafialnym³⁴. Możliwe, że mógł być nazywanym w domu Władysławem.

10. Onufry Bolesław Kalinowski

Dziesiątym dzieckiem Szymona i Weroniki był Onufry Bolesław.

Oto zapis metryki dziecka: „Nr aktu 46. Ur. 15 marca 1842 r. we dworze Mostowlany. Roku Pańskiego 1842 miesiąca marca 20 dnia w jałowskim rzymskokatolickim parafialnym kościele ochrzczono

³² Янушкевіч Язэп, *Метрыкі хросту Вінцэся-Кастуся Каліноўскага*. „Białoruskie Zeszyty Historyczne”, 2013, nr 40, s. 244–248.

³³ *Wypisy metryk chrestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1840*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 59, k. 23v.

³⁴ *Выписи метрической книги Яловской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умершихъ. Съ 1 числа месяца января 1848 года*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 70, k. 587v.

z świętych olejów niemowlę imionami Onufry Bolesław od ks. Erazma Selinga [franciszkanin] wikarego tegoż kościoła. Trzymali do chrztu urodzony Nikodem Dancewicz, z Teresą Niemczynowiczówną panną”³⁵. Fotografia zapisu metryki chrztu dziesiątego dziecka u Szymona i Weroniki Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 13).

W czasach carskich zakonnicy byli wysyłani na różne parafie, gdzie pełnili obowiązki wikariuszy, proboszczów czy dziekanów. Na parafię do Jałówki trafił z zamkniętego klasztoru w Świsłoczy koło Grodna o. Erazm franciszkanin.

11. Ewa Róża Kalinowska

Ostatnim dzieckiem w rodzinie Szymona i Weroniki Kalinowskich była córka Ewa Róża. Przy jej porodzie matka miała poważne komplikacje, które spowodowały jej śmierć. Po kilkunastu dniach zmarło też dziecko.

Oto zapis metryczny Ewy Róży: „Nr aktu 96. We dworze Mostowlany. Roku Pańskiego 1843 miesiąca sierpnia 31 dnia w jałowskim rzymskokatolickim parafialnym kościele ochrzczono z świętych olejów niemowlę imionami Ewa Róża od ks. Rogalewicza administratora. Trzymali do chrztu urodzeni Nikodem Dancewicz z Anetą Nestorowiczówną panną”³⁶. Fotografia zapisu metryki chrztu ostatniego dziecka Szymona i Weroniki Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 14).

Rozalia (tak podano w metryce pogrzebowej) zmarła 20 kwietnia 1844 r., „od wrzodu”, pochowana została na cmentarzu parafialnym w Jałówce³⁷.

³⁵ *Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1842*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 64, k. 27.

³⁶ *Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1843*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 65, k. 40v.

³⁷ *Wypisy metryk pogrzebowych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego za 1844*, LVIA, f. 604, ap. 54, b. 66, k. 54v.

Śmierć żony

Smutnym wydarzeniem w rodziny Kalinowskim była śmierć żony Szymona, Weroniki. Po urodzeniu jedenastego dziecka pojawiły się u niej poważne problemy zdrowotne. Spośród wszystkich jedenaściorga dzieci do śmierci matki dożyli jedynie trzech synowie: Józef, Wiktor i Konstanty.

Treść zapisu metrycznego ś.p. Weroniki Kalinowskiej, matki Konstantego: „Nr aktu 40. Roku Pańskiego 1843 miesiąca kwietnia 29 dnia we dworze Mostowlanach umarła Weronika Kalinowska z połogu opatrzona świętymi sakramentami. Urodzonego Szymona z Borowskich Kalinowskiego pozostałego wdowca ślubna małżonka 37 letnia, kościoła jałowskiego parafianka zostawiła synów Józefa, Wiktora i Konstantego. Której zwłoki ks. Erazm Seling administrator tego kościoła roku i miesiąca tychże 31 dnia na publicznych parafialnych mogiłkach pogrzebał”³⁸. Fotografia zapisu metryki pogrzebowej Weroniki Kalinowskiej została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 15).

Na starym cmentarzu w Jałówce byli grzebani zmarli członkowie rodziny Kalinowskich. Do dzisiaj nie zachowała się ani jedna mogiła z tej rodziny. Możliwe, że gdzieś pod przysypaną ziemią jest jeszcze jakiś nagrobek. Rodzina Kalinowskich była bogata i można przypuszczać, że musiała – oprócz drewnianego krzyża – postawić jakiś dość solidny nagrobek, chociażby dla Weroniki Kalinowskiej.

Wraz ze śmiercią żony Szymona, Weroniki, zakończył się pewien okres w rodzinie Kalinowskich związany z Mostowlanami.

Rodzina – druga żona Szymona Kalinowskiego

Po śmierci żony Weroniki, Szymon Kalinowski wkrótce poślubił Izabelę Norbertę Łazarewicz, z którą miał liczne potomstwo.

³⁸ *Wypis metryk pogrzebowych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od 1843, LVIA, f. 604, ap. 54, b. 65, k. 55.*

Treść zapisu ślubnego Szymona Kalinowskiego i Izabelli z Łazarewiczów: „Roku Pańskiego 1843 miesiąca sierpnia 3 dnia w kościele parafialnym rzymskokatolickim Wielko Brzostowickim ks. Augustyn Sawaszkiwicz proboszcz tegoż kościoła, dziekan grodzieński, po wysłtych 3 zapowiedziach, pierwsza dnia 18, drugiej dnia 25 w miesiącu lipcu, trzeciej zaś dnia 1 w miesiącu sierpniu, w przytomności ludu na nabożeństwo zgromadzonego.

Urodzonych Szymona Kalinowskiego wdowca lat 47 z Mostowlan parafii jałowskiej, z Izabelą Łazarewiczówną panną lat 22 z Brzostowicy Wielkiej tegoż kościoła Wielko Brzostowickiego parafianką, po ścisłym obu stron na piśmie uczynionym o przeszkodach do małżeństwa zamiaru i pomiędzy znajomych, niemniej po oświadczeniu przez nowożeńców na takowy związek uczynionego zgodzenia się znakami zewnętrznymi wyrażonego.

Urodzonych Stefana i Teresy z Dobrowolskich Kalinowskich ślubnych małżonków syna, z urodzonych Michała i Joanny z Mierzejewskich Łazarewiczów ślubnych małżonków córka, przez słowa czasu terażniejszego oznaczające związkiem małżeńskim połączył ich w obliczu Kościoła uroczyście pobłogosławił, przy wiary godnych świadkach na ten cel mianowicie przybyłych, urodzonych Nikodema Dancewicza, Konstantym Nestorowiczu i przytomności wielu innych zgromadzonych”³⁹. Fotografia zapisu metryki ślubu Szymona i Izabelli Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 16). Zgodnie z tradycją ślub odbył się w parafii panny młodej.

Dzieci urodzone w Mostowlanach

Rodzina Kalinowskich mieszkała jeszcze we dworze w Mostowlanach. I tu też zaczęła się powiększać.

³⁹ *Wypisy metryk ślubnych kościoła parafialnego Wielko-Brzostowickiego od roku 1843*, nr aktu 15/1843, LVIA, f. 604, ap. 46, b. 26, k. 5.

1. Joanna Marianna Kalinowska

Pierwszym dzieckiem Szymona i Izabelli Kalinowskich była Joanna Marianna.

Oto zapis metryki chrztu: „Nr aktu 17. Roku Pańskiego 1845 miesiąca lutego 17 dnia w jałowskim rzymskokatolickim parafialnym kościele ochrzczono z olejów niemowlę imieniem Marianna od ks. Rogalewicza administratora. Urodzonych Szymona i Izabelli z Łazarewiczów Kalinowskich ślubnych małżonków córka. Roku 1844 miesiąca lipca 11 dnia w majątności Mostowlanach w parafii jałowskiej narodzona. Trzymali do chrztu urodzeni Adolf Kamiński z Emilią Danczewiczową żoną Nikodema”⁴⁰. Fotografia zapisu metryki chrztu pierwszego dziecka Szymona i Izabelli Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 17).

Zapis o dopełnieniu chrztu: „Nr aktu 66. Roku Pańskiego 1845 miesiąca lipca 5 dnia w jałowskim rzymskokatolickim parafialnym kościele dopełnionym został świętego chrztu obrządek nad dzieckiem jeden rok mającym imionami Joanna Marianna przez ks. Wiktora Kuleszy administratora tegoż kościoła. Urodzonych Szymona i Izabelli Norberty z Ławrowiczów Kalinowskich ślubnych małżonków córka dnia 11 lipca roku 1844 we dworze Mostowlanach narodzona i na natychmiast z przyczyn słabości z samej tylko wody od ks. Edwarda Rogalewicza byłego administratora ochrzczona. Asystowali przy dopełnieniu świętych obrzędów urodzony Mikołaj Ławrowicz z WP Walerią Butkiewiczówną 2. WJP Władysław Butkiewicz z WJP Julią Łazarewiczówną”⁴¹. Dziecko musiało urodzić się słabe, skoro dopełnienie chrztu świętego odłożono na inny termin. Fotografia zapisu metryki chrztu, dopełnienie z olejów świętych pierwszego dziecka Szymona i Izabelli Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 18).

⁴⁰ *Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego jałowskiego od roku 1844*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 66, k. 25v.

⁴¹ *Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego jałowskiego od roku 1845*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 67, k. 31v.

2. Bogumiła Pelagia Kalinowska

Treść zapisu: „Nr aktu 67. Roku Pańskiego 1845 miesiąca lipca 5 dnia w jałowskim rzymskokatolickim parafialnym kościele ochrzczono z świętych olejów niemowlę imionami Bogumiła Pelagia przez ks. Wiktora Kuleszy administratora tegoż kościoła. Urodzonych Szymona i Izabelli Norberty z Łazarewiczów Kalinowskich ślubnych małżonków córka, tegoż roku miesiąca czerwca 10 dnia rano we dworze. Trzymali do chrztu WJP Ignacy Klimokowski porucznik wojsk polskich i WJP Pelagia Radowicka”⁴². Fotografia zapisu metryki chrztu drugiego dziecka Szymona i Izabeli Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 19).

Dziecko zmarło, zapis w księdze pogrzebów głosi: „Nr aktu 168. Bogumiła Pelagia zm. 13 listopada 1845 r. we dworze Mostowlany, przyczyna zgonu: z wrzodu. Pochowana 15 listopada na cmentarzu parafialnym za miastem przez ks. Wiktora Kuleszę administratora parafii jałowskiej”⁴³.

3. Anna Klara Kalinowska

Zapis aktu chrztu dziecka: „Nr aktu 161. Roku Pańskiego 1847 miesiąca października 28 dnia w jałowskim rzymskokatolickim parafialnym kościele ochrzczono z świętych olejów niemowlę imionami Anna Klara od ks. Feliksa Bruszewskiego kapelana fili rudawskiej, z wody zaś ochrzczona roku teraźniejszego miesiąca sierpnia 20 dnia przez JW Antoniego Kilkiewicza rektora Seminarium Diecezjalnego Wileńskiego. Urodzonych Szymona i Izabelli z Łazarewiczów Kalinowskich ślubnych małżonków córka tegoż roku miesiąca sierpnia 16 dnia we dworze Mostowlanach narodzona. Trzymali do chrztu z wody Tomasz Szymański z urodzoną Pauliną Kamińską panną, asystowali ks. Wiktor Kulesza

⁴² Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego jałowskiego od roku 1845, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 67, k. 31v.

⁴³ Wypisy metryk pogrzebowych kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego jałowskiego od roku 1845, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 67, k. 53v.

administrator jałowskiego kościoła z urodzoną Klarą Bohuszewiczową⁴⁴. Fotografia zapisu metryki chrztu trzeciego dziecka Szymona i Izabeli Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 20).

Dziecko zmarło 1 sierpnia 1848 r. we dworze w Mostowlanach, w wieku jednego roku. Przyczyna zgonu: „od żołądka” (nr aktu 92). Pochowana została 3 sierpnia przez ks. Bernarda Pietrulewicza wikariusza jałowskiego na cmentarzu parafialnym⁴⁵.

4. Jadwiga Kalinowska

Dziecko zmarło 2 stycznia 1847 r. we dworze w Mostowlanach, dziewczynka miała 6 miesięcy. Przyczyna zgonu: „suchoty” (nr aktu 1). Pochowana została 4 stycznia przez ks. Wiktora Kuleszę, administratora jałowskiego, na cmentarzu parafialnym za miastem⁴⁶.

5. Feliks Kalinowski

Zapis w księdze chrztów brzmi: „Nr aktu 123. 1848 roku miesiąca listopada 26 dnia w jałowskim rzymskokatolickim parafialnym kościele został ochrzczony młodzieniec o imieniu Feliks przez ks. Bernarda Pietrulewicza wikariusza tegoż kościoła z zachowaniem wszystkich oberzędów tego sakramentu. Szlachty Szymona i Izabeli urodzonej Łazarewiczowej Kalinowskich ślubnych małżonków syn, urodzonego tego roku miesiąca listopada 21 dnia, wieczorem w miejscowości Mostowlany. Chrzestnymi byli szlachta Wincenty Bańkowski i Eleonora żona Mikołaja Kamińskiego⁴⁷. Fotografia zapisu metryki chrztu piątego dziecka

⁴⁴ *Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1847, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 69, k. 132.*

⁴⁵ *Wypisy metryk pogrzebowych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1848, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 70, k. 587v.*

⁴⁶ *Wypisy metryk pogrzebowych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1847, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 69, k. 331v.*

⁴⁷ *Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1847, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 69, k. 366v.*

Szymona i Izabeli Kalinowskich została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 21).

Feliks Kalinowski zmarł 28 czerwca 1853 r., w wieku 5 lat (nr aktu 57), przyczyna śmierci: „na gruźlicę”⁴⁸.

Przenosiny do Jakuszówki

Szymon Kalinowski był dzierżawcą dóbr Mostowlany. W 1840 r. w fabryce działało 12 warsztatów. Wartość produkcji była wysoka, wynosiła 10 tys. rubli rocznie. Szymon był człowiekiem dość przedsiębiorczym i starał się o rozwój działalności jako fabrykant, dlatego z dość „ciasnych” pomieszczeń Mostowlanach przeniósł się do Jakuszówki. 16 września 1849 r. kupił od Wincentego Laskowskiego Jakuszówkę, dwór z niewielkim folwarkiem, do którego przeniósł się w 1851 r.⁴⁹ Posiadłość znajdowała się w rękach Laskowskich od ponad dwudziestu lat, kiedy to Jacek Laskowski nabył ją od poprzedniego właściciela – Piotra Radowickiego⁵⁰. Folwark Jakuszówka w okresie międzywojennym liczył 215,42 ha, podlegał parcelacji, leżał w woj. białostockim, w pow. wołkowskim, w gm. Świsłocz. Ostatnim właścicielem był J. Żyromski⁵¹.

Kolejne wydarzenia rodzinne Szymona Kalinowskiego będą związane z tym folwarkiem i dworem.

Rodzina Kalinowskich w 1849 r. przeniosła się z Mostowlan do folwarku Jakuszówka, który leżał na terenie parafii pw. Świętej Trójcy w Świsłoczy, dlatego wszelkie akty religijne od 1849 r. odbywały się już w świsłockim kościele parafialnym.

⁴⁸ *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умерших. Съ 1 числа месяца января 1853 года*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 75, k. 488v.

⁴⁹ Mironowicz Antoni, *Mostowlany nad Świsłoczą*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne”, 2012, nr 37, s. 223.

⁵⁰ Laskowski Kazimierz, *Jatwiesk – próba naszkicowania historii miejsca i ludzi*, <https://www.radzima.net/pl/miejsce/jatwiesk-dwor.html>, 6.06.2020 [dostęp: 15.06.2024].

⁵¹ „Dziennik Wojewódzki”, 1928, R. 8, 12 maja, nr 5, s. 4.

Dzieci urodzone w Jakuszówce

Kolejne dzieci Szymona i Izabeli Kalinowskich rodziły się już w Jakuszówce. Poniżej w kolejności urodzenia pod poszczególnymi numerami będą podane imiona ich dzieci oraz zapisy metryk chrzcielnych i pogrzebowych.

6. Jan Kalinowski

Ur. 27 grudnia 1849 r., nr aktu 10, w folwarku Jakuszówka, ochrzczony 26 stycznia 1850 r.⁵²

7. Izydor Teofil Kalinowski

Ur. 4 lutego 1851 r., nr aktu 11, w majątku Jakuszówka, ochrzczony 6 lutego 1851 r.⁵³ Dziecko zm. 5 sierpnia 1851 r. (nr aktu 32), mając 7 miesięcy, „od wrzodu”⁵⁴.

8. Julian Kalinowski

Ur. 24 lipca 1852 (nr aktu 46), ochrzczony 27 lipca 1852 r.⁵⁵ Dziecko zmarło 15 września 1852 r., „od konwulsji” (nr aktu 69), miało trzy miesiące.

⁵² *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Съ 1 числа месяца января 1850 года.*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 72, k. 271.

⁵³ *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Съ 1 числа месяца января 1851 года.*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 73, k. 247v-248.

⁵⁴ *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умерших. Съ 1 числа месяца января 1851 года.*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 75, k. 476.

⁵⁵ *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Съ 1 числа месяца января 1852 года.*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 74, k. 261v-262.

9. Elżbieta Kalinowska

Ur. 11 lipca 1853 (nr aktu 34), ochrzczona 19 lipca 1853 r.⁵⁶ Dziecko zm. 14 listopada 1853 (nr aktu 78), mając 1/4 roku, „z wrzodu”⁵⁷.

10. Józefa Urszula Kalinowska

Ur. 9 listopada 1854 (nr aktu 47), ochrzczona 14 listopada 1854 r.⁵⁸ Dziecko zm. 21 stycznia 1855 r. (nr aktu 7), mając 3/12 lat⁵⁹.

11. Michał Kalinowski

Ur. 8 grudnia 1855, (nr aktu 1/1856), ochrzczony 20 grudnia 1855 r.⁶⁰

12. Joanna Józefa Kalinowska

Ur. 1 lipca 1858 (nr aktu 41), ochrzczona 3 lipca 1858 r.⁶¹

⁵⁶ *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Съ 1 числа месяца января 1853 года.*, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 75, k. 226v-227.

⁵⁷ *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умершихъ. Съ 1 числа месяца января 1853 года*, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 75, k. 489v.

⁵⁸ *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Съ 1 числа месяца января 1854 года.*, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 76, k. 177v-178.

⁵⁹ *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умершихъ. Съ 1 числа месяца января 1855 года*, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 77, k. 444.

⁶⁰ *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Съ 1 числа месяца января 1855 года.*, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 77, k. 164v-165.

⁶¹ *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Съ 1 числа месяца января 1858 года.*, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 80, k. 286v-287.

13. Kazimiera Izabela Kalinowska

Ur. 3 marca 1860 (nr aktu 23), ochrzczona 7 marca 1860 r.⁶²

14. Sabina Kalinowska

Ur. 6 września 1861 r (nr aktu 60), ochrzczona 20 września 1861 r.⁶³

15. Mirosława Eleonora Kalinowska

Ur. 21 lutego 1864 (nr aktu 16), ochrzczona 2 marca 1864 r.⁶⁴

Ze względu na zakres metryk chrzcielnych i pogrzebowych parafii świsłockiej nie można stwierdzić, czy po 1864 r. w rodzinie Szymona i Izabeli Kalinowskich nie było jeszcze innych potomków.

Treść zapisu metryki pogrzebowej o śmierci Teresy Kalinowskiej, matki Szymona, która zmarła w Jakuszówce: „Nr aktu 11. Teresa Kalinowska urodzona Dobrowolska, zm. 29 stycznia 1858 r., folwark Jakuszówka, lat 85, wdowa po Stefanie, dzieci Szymon, Jerzy, Antonina. Nr aktu 11/1858. Pochowana na cmentarzu w Świsłoczy 31 stycznia 1858 r.”⁶⁵ Fotografia zapisu metryki o śmierci Teresy Kalinowskiej została przedstawiona w Aneksie 1 (Fot. 22).

Na podstawie tej metryki można stwierdzić, że córki zmarłej Anastazja i Katarzyna w 1858 r. już nie żyły.

⁶² *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Съ 1 числа месяца января 1860 года.*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 82, k. 266v-267.

⁶³ *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Съ 1 числа месяца января 1861 года.*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 83, k. 315v-316.

⁶⁴ *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Съ 1 числа месяца января 1864 года.*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 86, k. 277v-278.

⁶⁵ *Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умерших. Съ 1 числа месяца января 1858 года.*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 79, k. 598.

Wincenty Konstanty Kalinowski

W 1852 r. Konstanty ukończył szkołę powiatową w pobliskiej Świsłoczy i mógł pomagać ojcu prowadzić fabrykę sukna i folwark. W 1856 r. wyjechał do Moskwy, aby studiować, gdzie już pobierał nauki jego starszy brat Wiktor. Stolicą jednak był St. Petersburg, obaj bracia przenieśli się tam. Konstanty rozpoczął studia prawnicze. Pomagając bratu w kwerendzie archiwalnej, zdobył obszerną wiedzę z dziedziny historii Litwy i Polski. Wiktor wprowadził młodszego brata do organizacji spiskowej, kierowanej przez studiujących w Akademii Sztabu Generalnego oficerów Polaków, Zygmunta Sierakowskiego i Jarosława Dąbrowskiego. Petersburska organizacja konspiracyjna należała do tzw. czerwonych, dążących do wybuchu powstania. Konspiratorzy chcieli odbudować Polskę i Litwę w starych granicach. Ponadto w programie mieli zniesienie pańszczyzny i nadanie chłopom praw wolnościowych. „Czerwoni” uważali też, że rewolucja ogarnie całą Rosję. Ze względu na swoje radykalne poglądy w kwestii chłopskiej Konstanty otrzymał przydomek: „chłopoman”, „chłop”, „jakobin”.

Stan zdrowia brata Wiktora pogarszał się, Konstanty częściej zajmował jego miejsce w organizacji spiskowej. Dość nerwowa praca związana z licznymi obowiązkami w organizacji spowodowała pojawienie się u niego ataków padaczki. Pomimo tych i innych trudności Konstanty obronił pracę doktorską. Przed nim otwierała się kariera urzędnicza w służbie cara. Na początku lutego otrzymał on dyplom i rozpoczął starania o urząd w kancelarii wileńskiego generała-gubernatora. Podczas pobytu w Wilnie Kalinowski odnalazł znajomego, Józefa Jamontta. Tam spotkał miłość swojego życia, 19-letnią Marię Jamontt, piękną, wykształconą polską patriotkę. Pomimo pretekcji i posiadania tytułu doktora, Kalinowski nie otrzymał posady u generała-gubernatora.

Konstanty odwiedził ojca w Jakuszówce, a następnie podążył do Grodna, gdzie rozpoczął tworzenie organizacji „czerwonych” i realizowanie planu podburzenia miejscowych chłopów. Tutejsi chłopcy nie posiadali żadnej świadomości narodowej. Ludzie wyksz-

tałceni też mieli z tym problem. Sam Konstanty nie posiadał jasnej wizji przyszłej Polski. W wielu mieszkańcach pewne wyobrażenia dotyczące świadomości narodowej dopiero się rodziły. Przegrana Rosji w wojnie krymskiej w latach 1853–1856 spowodowała pewne rozluźnienia i swobody polityczne. Kwestia białoruska nie była sprawą kluczową nawet na samej Białorusi, niemniej jednak była brana pod uwagę. Muśnięcie wolności, powszechne ożywienie społeczne po długim zastoju spowodowały, że ten czas nazwano „wiosną posewastopolską”⁶⁶.

Po wybuchu Powstania Styczniowego Kalinowski został komisarzem Rządu Narodowego na Grodzieńszczyznę. Latem 1863 r. został awansowany na Komisarza Pełnomocnego na Litwę. Po klęsce powstania ukrywał się w Wilnie. Został zdradzony przez jednego ze swych żołnierzy, 10 lutego 1864 r. aresztowano go. Został powieszony na Placu Łukiskim w Wilnie 22 marca 1864 r., po czym potajemnie pochowany na Górze Zamkowej⁶⁷.

W 2017 r. w wyniku prac związanych z umocnieniem osuwającej się Góry Zamkowej w Wilnie natrafiono na szczątki dwudziestu powstańców, wśród których był też Konstanty Kalinowski. 22 listopada 2019 r. odbył się uroczysty pochówek znalezionych szczątków powstańców. Odbyła się uroczysta Msza święta w katedrze wileńskiej przy udziale najwyższych władz Litwy, Polski, Białorusi oraz przedstawicieli władz Łotwy i Ukrainy. Po zakończonym nabożeństwie trumny ze szczątkami powstańców w uroczystym kondukcje zostały przewiezione do kaplicy-panteonu na Cmentarzu Na Rosie.

⁶⁶ Łatyszonek Oleg, *Konstanty Kalinowski: Requiem dla bohatera pobudką dla narodu*, „Brama na Wschód”, Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Białymstoku, 2020, s. 108–109.

⁶⁷ Konstanty Kalinowski, https://pl.wikipedia.org/wiki/Konstanty_Kalinowski [dostęp: 20.06.2024]

Zakończenie

Być może trudno jest dzisiaj wyobrazić, że uczestnik i przywódca powstania Konstanty Kalinowski wywodził się z bardzo licznej rodziny. Wszystkich braci i sióstr, rodzonych i przyrodnych, miał w różnym okresie 25. Patrząc na działalność i przedsiębiorczość Szymona Kalinowskiego, można stwierdzić, że wielka aktywność Konstantego została wyniesiona z domu rodzinnego. Z pewnością kontakt z biedą chłopską, którą widział w fabryce ojca i na folwarku, spowodował w nim pragnienie niesienia pomocy i wprowadzenia radykalnych reform społecznych.

Pewien problem stanowi brak ksiąg metrycznych parafii świątobliwej za okres po 1864 r. Z tego powodu nie można w całości opracować zagadnienia, tzn. ustalić konkretnej liczby wszystkich członków rodziny Kalinowskich. Dawałoby to wtedy pełny obraz rodziny, która wydała na świat i wykształciła bohatera narodowego.

Bibliografia

Źródła archiwalne

LVIA – Lietuvos valstybės istorijos archyvas (Litewskie Państwowe Archiwum Historyczne):

Księga metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1829, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 33, k. 17.

Księga metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1829, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 33, k. 17v.

Księga metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1831, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 37, k. 11.

Księga metryk ślubnych kościoła parafialnego rzymskokatolickiego jałowskiego w dekanacie i powiecie wołkowyskim od 1 stycznia do ostatniego grudnia 1832 roku, nr aktu 34, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 39.

Księga metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1833, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 46, k. 10v.

Księga metryk ślubnych kościoła parafialnego tyskowskiego 1835, nr aktu 5, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 46, k. 22v.

- Metryki urodzonych dekanatu wołkowyskiego z roku 1825, Metryki narodzonych parafii jałowskiej w powiecie wołkowyskim od dnia 1 stycznia do ostatniego dnia grudnia 1825 roku, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 21, k. 83v.*
- Metryki zaślubionych parafii jałowskiej w dekanacie i powiecie wołkowyskim. Roku 1823 od dnia 1 stycznia do ostatniego grudnia, LVIA, f. 604, ap. 45, b., 17, k. 108.*
- Metryki zaślubionych dekanatu wołkowyskiego z roku 1823, Metryki zaślubionych parafii jałowskiej w dekanacie i powiecie wołkowyskim roku 1823 od dnia 1 stycznia do ostatniego grudnia, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 16, k. 108v.*
- Metryki zaślubionych parafii jałowskiej w dekanacie i powiecie wołkowyskim. Roku 1826 od dnia 1 stycznia do ostatniego grudnia, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 16, k. 3.*
- Metryki zaślubionych parafii jałowskiej w dekanacie i powiecie wołkowyskim. Roku 1830 od dnia 1 stycznia do ostatniego grudnia, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 37, k. 199.*
- Metryki umarłych kościoła parafialnego jałowskiego w dekanacie i powiecie wołkowyskim od 1 stycznia do ostatniego grudnia 1830, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 38, k. 295v.*
- Metryki umarłych kościoła parafialnego jałowskiego w dekanacie i powiecie wołkowyskim od 1 stycznia do ostatniego grudnia 1832, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 39, k. 295v.*
- Metryki umarłych kościoła parafialnego jałowskiego w dekanacie i powiecie wołkowyskim od 1 stycznia do ostatniego grudnia 1836, LVIA, f. 604, ap. 54, b. 39, k. 9.*
- Metryki umarłych kościoła parafialnego jałowskiego w dekanacie i powiecie wołkowyskim od 1 stycznia do ostatniego grudnia 1840, LVIA, f. 604, ap. 62, b. 39, k. 46.*
- Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1835, nr aktu 122, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 46, k. 17.*
- Wypisy metryk chrzestnych, ślubnych i pogrzebowych kościołów rzymsko-katolickich dekanatu wołkowyskiego za rok 1841, Wypisy metryk pogrzebowych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1841, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 62, k. 45.*
- Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1834, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 47, k. 14.*
- Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1834, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 49, k. 16v.*
- Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1834, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 58, k. 13.*
- Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1838, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 58, k. 10v.*

- Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1840*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 59, k. 23v.
- Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1842*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 64, k. 27.
- Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1843*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 65, k. 40v.
- Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego jałowskiego od roku 1844*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 66, k. 25v.
- Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego jałowskiego od roku 1845*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 67, k. 31v.
- Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1847*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 69, k. 132.
- Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1847*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 69, k. 366v.
- Wypisy metryk pogrzebowych kościoła parafialnego jałowskiego z filii narewską z roku 1828*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 32, k. 11.
- Wypis metryk pogrzebowych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od 1843*, LVIA, f. 604, ap. 54, b. 65, k. 55.
- Wypisy metryk pogrzebowych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego za 1844*, LVIA, f. 604, ap. 54, b. 66, k. 54v.
- Wypisy metryk pogrzebowych kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego jałowskiego od roku 1845*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 67, k. 53v.
- Wypisy metryk pogrzebowych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1847*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 69, k. 331v.
- Wypisy metryk pogrzebowych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1848*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 70, k. 587v.
- Wypisy metryk ślubnych kościoła parafialnego Wielko-Brzostowickiego od roku 1843*, nr aktu 15/1843, LVIA, f. 604, ap. 46, b. 26, k. 5.
- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умершихъ. Съ 1 числа месяца января 1853 года*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 75, k. 488v.
- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Съ 1 числа месяца января 1850 года*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 72, k. 271.
- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Съ 1 числа месяца января 1851 года*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 73, k. 247v-248.
- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умершихъ. Съ 1 числа месяца января 1851 года*, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 75, k. 476.

- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Сь 1 числа месяца января 1852 года, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 74, k. 261v-262.*
- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Сь 1 числа месяца января 1853 года, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 75, k. 226v-227.*
- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умершихъ. Сь 1 числа месяца января 1853 года, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 75, k. 489v.*
- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Сь 1 числа месяца января 1854 года, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 76, k. 177v-178.*
- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умершихъ. Сь 1 числа месяца января 1855 года, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 77, k. 444.*
- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Сь 1 числа месяца января 1855 года, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 77, k. 164v-165.*
- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Сь 1 числа месяца января 1858 года, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 80, k. 286v-287.*
- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Сь 1 числа месяца января 1860 года, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 82, k. 266v-267.*
- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Сь 1 числа месяца января 1861 года, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 83, k. 315v-316.*
- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умершихъ. Сь 1 числа месяца января 1862 года, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 84, k. 645v.*
- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть первая. О родившихся. Сь 1 числа месяца января 1864 года, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 86, k. 277v-278.*
- Выписи метрической книги Свислочской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умершихъ. Сь 1 числа месяца января 1858 года, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 79, k. 598.*
- Выписи метрической книги Яловской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умершихъ. Сь 1 числа месяца января 1848 года, LVIA, f. 604, ар. 45, b. 70, k. 587v.*

Выписи метрической книги Яловской римско католической приходской церкви. Часть третья. О умершихъ. Съ 1 числа месяца января 1864 года, nr aktu 46, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 86, k. 597.

Parafia Szudziałowo:

Kopia metryk chrzestnych parafii szudziałowskiej od dnia 15 listopada 1809 roku, UMZ-1809-1810, k. 97.

Opracowania

Laskowski Kazimierz, *Jatwiesk – próba naszkicowania historii miejsca i ludzi*, <https://www.radzima.net/pl/miejsce/jatwiesk-dwor.html>, 6.06.2020 [dostęp: 15.06.2024].

Łatyszczek Oleg, *Konstanty Kalinowski: Requiem dla bohatera pobudką dla narodu*, „Brama na Wschód”, Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Białymstoku, 2020, s. 108–109.

Mironowicz Antoni, *Mostowlany nad Świsłoczą*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne”, 2012, nr 37, s. 217–224.

Янушкевіч Язэп, *Метрыкі хросту Вінцэся-Кастуся Каліноўскага*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne”, 2013, nr 40, s. 244–248.

Prasa

„Dziennik Wojewódzki”, 1928, R. 8, 12 maja, nr 5, s. 4.

Źródła internetowe

<https://www.radzima.net/pl/miejsce/jatwiesk-dwor.html> [dostęp: 15.06.2024].

Kopia metryk chrzestnych parafii szudziałowskiej od dnia 15 listopada 1809 roku, k. 97, <https://skanoteka.genealodzy.pl/index.php?op=pg&id=3227&se=&sy=1809&kt=1&plik=001.jpg&zoom=3> [dostęp: 02.04.2024].

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Mostowlany> [dostęp: 15.06.2024].

https://pl.wikipedia.org/wiki/Konstanty_Kalinowski [dostęp: 20.06.2024].

<https://franciszkanie.gdansk.pl/wydarzenia/z-zycia-prowincji/w-wilnie-poswiecono-pomnik-powstancow-styczniowych/> [dostęp: 15.06.2024].

Wystawa genealogii Kalinowskich, opracowała Neringa Češkevičiūtė, Wilno, 2018, <https://virtualios-parodos.archyvai.lt/lt/virtualios-parodos/34/18631864-m-sukilimo-didziavvyriai-lvia/exh-397/konstantinas-kalinauskas-jaska-gaspadorius-nuo-vilniaus/case-2196> [dostęp: 09.09.2024].

Wiadomości o rodzinie Wincentego Konstantego Kalinowskiego w świetle zapisów w księgach kościelnych

Streszczenie

Istotną rolę w rozwoju osobowości człowieka zajmuje rodzina i religia. Na przykładzie rodziny Kalinowskich widać, jak duży wpływ miała ona na przyszłe losy Konstantego. Przykład ojca jako głowy rodziny wywarł ogromny wpływ na światopogląd syna i jego wiedzę o społeczeństwie. Obok brata Wiktora, Konstanty od pierwszych chwil studiów na uniwersytecie początkowo w Moskwie, potem w St. Petersburgu zaangażował się w działalność konspiracyjną. Z domu wyniósł wartości oparte na wierze katolickiej i patriotyzm. Nie zapomniał on o ciężkiej doli chłopów, których życie dobrze poznał będąc dzieckiem i młodzieńcem.

Słowa kluczowe: Konstanty Kalinowski, parafia, rodziny, przodkowie, Mostowlany, Jałówka, Jakuszówka, powstanie, pomnik, XIX wiek

Informazioni sulla famiglia di Wincenty Konstanty Kalinowski alla luce delle voci nei libri della chiesa

Sintesi

La famiglia e la religione svolgono un ruolo importante nello sviluppo della personalità di una persona.. Utilizzando la famiglia Kalinowski come esempio, possiamo vedere la grande influenza che la famiglia ha avuto sul futuro destino di Konstanty. L'esempio del padre come capofamiglia ha avuto una grande influenza sulla visione del mondo del figlio e sulla sua ampia conoscenza della società. Insieme al fratello Victor, Konstanty fu coinvolto nelle attività clandestine fin dai primi anni di università, prima a Mosca e poi a San Pietroburgo. Dalla sua casa ha portato valori basati sulla fede cattolica e sul patriottismo. Non dimenticò la condizione dei contadini, di cui aveva conosciuto bene la vita da bambino e da giovane.

Parole chiave: Kalinowski Konstanty, parrocchia, famiglie, antenati, Mostowlany, Jałówka, Jakuszówka, rivolta, memoriale, XIX secolo

The Family of Wincenty Konstanty Kalinowski in the Light of Church Register Records

Summary

Family and religion play a significant role in the development of an individual's personality. The example of the Kalinowski family shows how big influence it had on Konstanty's future fate. The example set by his father, as the head of the family, had a profound impact on the son's worldview and his understanding of society. Alongside his brother Wiktor, Konstanty became involved in underground activities from the very beginning of his university studies – first in Moscow, and later in St. Petersburg. From his home, he inherited values rooted in the Catholic faith and patriotism. He did not forget the harsh fate of the peasants, whose lives he had come to know well during his childhood and youth.

Keywords: Konstanty Kalinowski, parish, families, ancestors, Mostowlany, Jałówka, Jakuszówka, uprising, monument, 19th century

Informacija apie Vincento Konstantino Kalinovskio šeimą, remiantis įrašais bažnyčios knygose

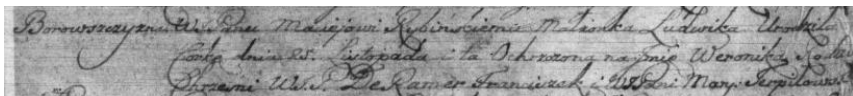
Santrauka

Šeima ir religija atlieka svarbų vaidmenį ugdant žmogaus asmenybę. Remdamiesi Kalinovskių šeimos pavyzdžiu, galime matyti, kokią didelę įtaką ši šeima turėjo tolesniam Konstantino likimui. Tėvo, kaip šeimos galvos, pavyzdys turėjo didelę įtaką sūnaus pasaulėžiūrai ir jo plačiam žinių apie visuomenę spektrui. Kartu su broliu Viktoru, Konstantinas nuo pat pirmųjų studijų dienų įsitraukė į pagrindinę veiklą, iš pradžių Maskvoje, paskui Sankt Peterburge. Iš namų jis atsinešė katalikų tikėjimu ir patriotizmu pagrįstas vertybes. Jis nepamiršo sunkios valstiečių, kurių gyvenimą gerai pažino būdamas vaikas ir jaunuolis, padėties.

Reikšminiai žodžiai: Konstanty Kalinowski, parapija, šeimos, protėviai, Mostowlany, Jałówka, Jakuszówka, sukilimas, paminklas, XIX amžius

Aneks 1. Niektóre metryki chrztów, ślubów i śmierci członków rodziny Kalinowskich

Fot. 2. Metryka chrztu Weroniki Rybińskiej ur. 25 listopada 1809 r.

Źródło: Kopia metryk chrzestnych parafii szudziałowskiej od dnia 15 listopada 1809 roku, k. 97, <https://skanoteka.genealodzy.pl/index.php?op=pg&id=3227&se=&sy=1809&kt=1&plik=001.jpg&zoom=3> [dostęp: 02.04.2024].

Fot. 3. Metryka ślubu Szymona Kalinowskiego i Weroniki Rybińskiej 18 listopada 1823 r.

Miasteczko - Mastowlany -	Listopada - Pa. - 18. -	Szymon Kalinowski i Weronika Rybińska Pawna - Płackta -	Tenże -	Jp. Andrzej Bogiła - Jp. Michał Rogowski z Jp. Bartłomiej Zublewicz -
------------------------------	-------------------------------	--	---------	--

Źródło: Metryki zaślubionych dekanatu wolkowskiego z roku 1823, Metryki zaślubionych parafii jałowskiej w dekanacie i powiecie wolkowskim roku 1823 od dnia 1 stycznia do ostatniego grudnia, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 16, k. 108v.

Fot. 4. Metryka chrztu Konrada Macieja Kalinowskiego ur. 23 września 1825 r.

Miejsce Mastowlany	23. 24.	Konrad Maciej	Szymon Kalinowski i Weronika Rybińska Płackta	Tenże	Szymon Kowalski Fekta Chawska
-----------------------	---------	------------------	---	-------	-------------------------------------

Źródło: Metryki narodzonych dekanatu wolkowskiego z roku 1825, Metryki narodzonych parafii jałowskiej w powiecie wolkowskim od dnia 1 stycznia do ostatniego dnia grudnia 1825 roku, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 21, k. 83v.

Fot. 5. Metryka chrztu Stefana Józefa Kalinowskiego ur. 24 maja 1827 r.

1827 24 maja	<p>Mieszka Archiebiskiego z syna Dym skiego Dworkińskiego Dworki skiego Mieszka Mieszka Dyma w Cerkwi Ma twickiej syna Dworki Ochryzowana z St. Olegow nowe Janionami Stefan Jan. ad St. Szabatowicza era parocha Cerkwi Ciesze skiej z wizer das Ochryzowa woboku Syna Dymet Dwork skiego Dworkiego Mieszka Maja Dworkińskiego Dwork iego Dyma ad St. Synona Krukowskiego Młobona Mawulanskiego</p>	<p>Mieszka Lerodanowski Syna Madi Meronicki z Syn birnicki Kal Dworkiński Stabury Mawulanski Syna w Szkat. Syna Dym skiego Dworkiński go Dworkiego Młie saga Maja Dwo kiewskiego Dworkiego Dyma w Mawulanski Młostowianach narodzony.</p>	<p>Stefan Janionami Dworkiński Krukowski paroch Cies z Młostow i Dworkiński z Lerodan m z Młost wicz zarna stra, par maja</p>
--------------------	--	---	---

Źródło: Księga metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1829, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 33, k. 17.

Fot. 6. Metryka chrztu Norberta Kalinowskiego ur. 23 maja 1829 r.

1829 23 maja	<p>Wtedy Dyma i ad tego D. Janu Mady wyle. bez D. St. Olegow ochryzany</p>	<p>Sobiel Dworkiew kiedy z syna Dworkińskiego paroch Dworkiński</p>	<p>Kas Dworkiński Dworkiński Młostowianach narodzony</p>
1829 23 maja	<p>Mieszka Archiebiskiego z syna Dym skiego Dworkińskiego Dworki skiego Mieszka Mieszka Dyma w Cerkwi Ma twickiej syna Dworki Ochryzowana z St. Olegow nowe Janionami Stefan Jan. ad St. Szabatowicza era parocha Cerkwi Ciesze skiej z wizer das Ochryzowa woboku Syna Dymet Dwork skiego Dworkiego Mieszka Maja Dworkińskiego Dwork iego Dyma ad St. Synona Krukowskiego Młobona Mawulanskiego</p>	<p>Mieszka Lerodanowski Syna Madi Meronicki z Syn birnicki Kalinow ski Stabury Madi Dworkiński Dyma w Archiebiskiego Dym Mieszka Maja Dworkińskiego Dwork iego Dyma w Mł Młostowianach narodzony.</p>	<p>Stefan Janionami Dworkiński Krukowski paroch Cies z Młostow i Dworkiński z Lerodan m z Młost wicz zarna stra, par maja</p>

Źródło: Księga metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1829, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 33, k. 17v.

Fot. 12. Metryka dopełnienia chrztu Wincentego Konstantego Kalinowskiego 4 kwietnia 1838 r.

Kalinowski	119	1. 4.	<p>W imię Pańskiego Syna i świętego Ojca dźwieszego Ojca Kłopotliwa i wiarę dnia w Łatowskiem kościoła katolickim parafialnym w Kościele łacińskim tym został s. chrztem obcięty nad dziecinnymi imionami Wincenty Konstanty przy W. Ś. P. Franciszka Kozłowskiego Włocławskiego tegoż Kościoła</p>	<p>Urodzonych Szymona i Kieromiły z Rybickich Kalinowski ślubnych małżonków synem, tegoż roku miesiąca Sierpnia dwudziestego pierwszego dnia wieczornym narodzinym i dnia siódmego miesiąca Lutego przez tegoż W. Ś. P. Franciszka Kozłowskiego z samymi tylko wody ochrzczonego</p>	<p>Przyjął do tego s. chrztu W. Ś. P. Antoni Nitkiewicz, to ministrant Kościoła parafialnego Łatowskiego s. M. Kapellana Siostrzymuskiego i Petruszko, łowczy dawny Konstantego Kozłowskiego małżonka, Assystenta Łat. s. M. P. Ferdynand Jan- cewicz porucznik pułku Nowo-Darmotamburskiego i Kancelarza zrodzonego Emilia Kozłowskiemu, Panom me- nym i urodzonym Konstanty Kozłowski i Elżbiety urodzo- nego Kancelarza Szymona Kozłowskiego</p>
------------	-----	-------	---	--	--

Źródło: Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od roku 1834, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 58, k. 13.

Fot. 13. Metryka chrztu Onufrego Bolesława Kalinowskiego ur. 15 marca 1842 r.

Kalinowski	16	20	<p>W imię Pańskiego Syna i świętego Ojca dźwieszego Ojca Kłopotliwa i wiarę dnia w Łatowskiem kościoła katolickim parafialnym w Kościele łacińskim tym został s. chrztem obcięty nad dziecinnymi imionami Onufry Bolesław Kozłowski tegoż Kościoła</p>	<p>Urodzonych Szymona i Kieromiły z Rybickich Kalinowski ślubnych małżonków synem, tegoż roku miesiąca Sierpnia dwudziestego pierwszego dnia wieczornym narodzinym i dnia siódmego miesiąca Lutego przez tegoż W. Ś. P. Franciszka Kozłowskiego z samymi tylko wody ochrzczonego</p>	<p>Przyjął do tego s. chrztu W. Ś. P. Antoni Nitkiewicz, to ministrant Kościoła parafialnego Łatowskiego s. M. Kapellana Siostrzymuskiego i Petruszko, łowczy dawny Konstantego Kozłowskiego małżonka, Assystenta Łat. s. M. P. Ferdynand Jan- cewicz porucznik pułku Nowo-Darmotamburskiego i Kancelarza zrodzonego Emilia Kozłowskiemu, Panom me- nym i urodzonym Konstanty Kozłowski i Elżbiety urodzo- nego Kancelarza Szymona Kozłowskiego</p>
------------	----	----	--	---	--

Źródło: Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1842, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 64, k. 27.

Fot. 14. Metryka chrztu Ewy Róży Kalinowskiej ur. 19 [kwietnia] sierpnia 1843 r.

N ^o	D a t t y .		Kiedy? gdzie? kto od kogo? z samych wody, czyli też z śś. Olejów ochrzczony?	Jakich rodziców? kiedy i gdzie, to jest w jakiej Parafii urodził się?	Kto trzymał do obratu? to jest: kto byli kumami i kto asystował mianowicie?
	Uro- dzenia.	Chrzta.			
96. Kalinowska	19.	31.	<p>Łukasz Bamskiego by siozka jego Osmietne go Olszowskiego Tra wego mianowicie Sio nia Fryderyka parowskiego duba w Jałowskim Świąt oku Katołickim pa rolialnym Kuchlede Pobraczono z 33. de kretu mianowicie i mo nasteru Cwał Kura ad X. Rogalawiza at Dmistrasowa</p>	<p>Włodawczy Symona i Wercycki z Rybin skid Kalinowski Hlubuy & Madronka Corka leguz roku 1813, a dnia Dziwiewit nashigu w Parafii Jałowskiy 10. Dubowia Młoda Manach nara 2211a</p>	<p>Trzymali du Borski Włodawczy Nikodem Dancewicz & Aneta Nesker = wiczowicz Paung</p>

Źródło: Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1843, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 65, k. 40v.

Fot. 15. Metryka śmierci Weroniki Kalinowskiej zm. 29 kwietnia 1843 r.

40 Kalinowska	29	27	<p>Przez permisię gaty siozki jego Osmietne go Olszowskiego Tra wego mianowicie Sio nia Fryderyka parowskiego duba w Jałowskim Świąt oku Katołickim pa rolialnym Kuchlede Pobraczono z 33. de kretu mianowicie i mo nasteru Cwał Kura ad X. Rogalawiza at Dmistrasowa</p>	<p>Włodawczy Symona i Wercycki z Rybin skid Kalinowski Hlubuy & Madronka Corka leguz roku 1813, a dnia Dziwiewit nashigu w Parafii Jałowskiy 10. Dubowia Młoda Manach nara 2211a</p>	<p>Wzrostu Czarna białog tem była mianowicie trzydziestego pier wszego dnia ra publicznych pa parafialnych megi tak pogrzeb</p>
------------------	----	----	---	--	---

Źródło: Wypis metryki pogrzebowych kościoła parafialnego rzymsko katolickiego jałowskiego od 1843, LVIA, f. 604, ap. 54, b. 65, k. 55.

Fot. 17. Metryka chrztu Marianny Kalinowskiej ur. 11 lipca 1844 r.

№	D a t t y.		Kiedy? gdzie? kto i od kogo? z samą wodą, czyli też z ŚŚ. Olejow ochrzczony?	Jakich rodziców? kiedy i gdzie? to jest: w jakiej Parafii urodził się?	Kto trzymał do Chrztu? to jest: kto byli kumami? i kto asystował? mianowicie?
	Urodzenia.	Chrzta.			
17 Kalinowska	11.	17	Dozku parafialnego Śp. szlacheckiego wzmiankowanego obywatelskiego przynależnego Międzyzdrojów osied. Dmuchańskiego bractwa Śp. Terentjusza Szymona - Kłobuckiego parafialnego w parafii św. Józefa w miejscowości Kłobucko w powiecie Łowickim w województwie łódzkim.	Urodzony Szymon i Józefi z Łowickiego Kalinowski i służby w matronom córka Anna Szlacheckiego wzmiankowanego obywatelskiego wzmiankowanego Kłobuckiego przynależnego do parafii św. Józefa w miejscowości Kłobucko w powiecie Łowickim w województwie łódzkim.	Szymon do Chęba Włodzisław Adolf Kamionka i Ludwik Janowicz i z tegoż Dorota

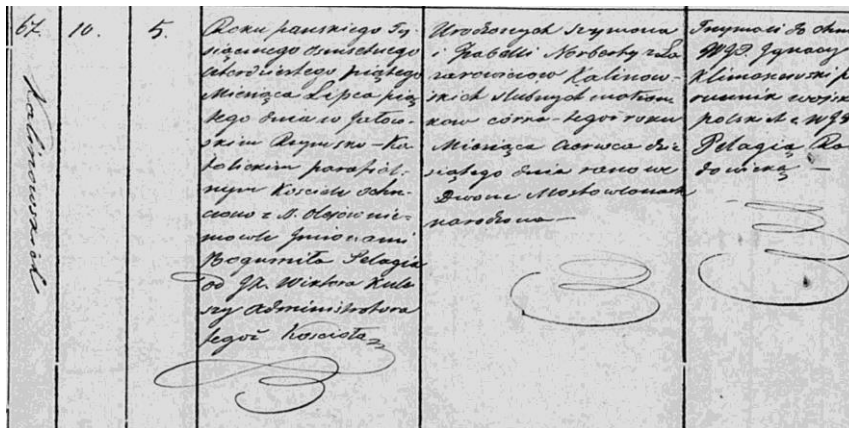
Źródło: Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego jałowskiego od roku 1844, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 66, k. 25v.

Fot. 18. Metryka dopełnienia chrztu Joanny Marianny Kalinowskiej ur. 11 lipca 1844 r.

66. Kalinowska	11	5.	Dozku parafialnego Śp. szlacheckiego wzmiankowanego obywatelskiego przynależnego Międzyzdrojów osied. Dmuchańskiego bractwa Śp. Terentjusza Szymona - Kłobuckiego parafialnego w parafii św. Józefa w miejscowości Kłobucko w powiecie Łowickim w województwie łódzkim.	Urodzony Szymon i Józefi z Łowickiego Kalinowski i służby w matronom córka Anna Szlacheckiego wzmiankowanego obywatelskiego wzmiankowanego Kłobuckiego przynależnego do parafii św. Józefa w miejscowości Kłobucko w powiecie Łowickim w województwie łódzkim.	Włodzisław Adolf Dorota i z tegoż Dorota
-------------------	----	----	---	--	---

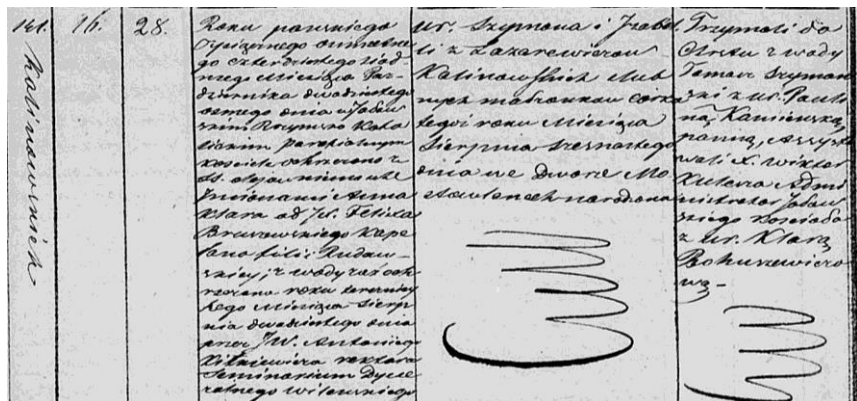
Źródło: Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego jałowskiego od roku 1845, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 67, k. 31v.

Fot. 19. Metryka chrztu Bogumiły Pelagii Kalinowskiej ur. 11 lipca 1844 r.

Źródło: Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego jałowskiego od roku 1845, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 67, k. 31v.

Fot. 20. Metryka chrztu Anny Klary Kalinowskiej ur. 16 sierpnia 1847 r.

Źródło: Wypisy metryk chrzestnych kościoła parafialnego jałowskiego od roku 1847, LVIA, f. 604, ap. 45, b. 69, k. 132.

